

การสำรวจและการประเมินมูลค่าของพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์
บริเวณหมู่บ้านท่าลั้ง อำเภोजงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
Survey and Assessment of Commonly Used Flora for in Tha Long Village,
Khong Chiam District, Ubon Ratchathani

จักรพงษ์ แท่งทอง และศุภาวีร์ แสงจันทร์จิระเดช*
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Jakrapong Thangthong and Supavee Sangchanjiradet*
Science Faculty, Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินมูลค่าพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ของชาวบรูในพื้นที่ป่าชุมชนหมู่บ้านท่าลั้งและป่าในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการจัดการหรือใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ให้มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการช่วยให้ชุมชนอยู่ร่วมกันกับป่าได้อย่างยั่งยืน เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสอบถามและการเทียบราคาผลิตภัณฑ์จากป่ากับราคาในท้องตลาด ทำการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างของประชากรในพื้นที่หมู่บ้านท่าลั้ง ตำบลห้วยไผ่ อำเภोजงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี คัดเลือกโดยวิธีสุ่มตามชั้น คิดเป็นร้อยละ 37 ของกลุ่มชาวบ้านทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านท่าลั้งมีการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนและป่าในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม มูลค่ารวมทั้งสิ้น 2,181,362 บาทต่อปี ชาวบรูมีการนำพืชมาใช้ประโยชน์ทั่วไป จำนวน 21 ชนิด 11 วงศ์ และได้จัดกลุ่มการใช้ประโยชน์ออกเป็น 3 ประเภท คือ พืชที่ใช้ในงานก่อสร้าง พืชที่ใช้ในงานหัตถกรรม และพืชที่ใช้เป็นไม้พื้ พบว่า พืชที่นิยมใช้ในงานก่อสร้าง ประกอบด้วย ไม้พลวง ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้เหียง และไม้รัง คิดเป็นมูลค่ารวม 474,430 บาท พืชที่นิยมใช้ในงานหัตถกรรม ประกอบด้วย ไม้ป่า ไม้หางผา ไม้ไร่ เตยป่า และไม้เหียง คิดเป็นมูลค่ารวม 40,350 บาท และพืชที่นิยมนำมาใช้เป็นไม้พื้ ประกอบด้วย ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง ไม้เหียง และกะบก คิดเป็นมูลค่ารวม 125,230 บาท โดยไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง และไม้เหียง เป็นพืชที่นิยมนำมาใช้ทั้งเป็นไม้พื้และไม้ในงานก่อสร้าง ซึ่งแสดงว่า ไม้ทั้ง 4 ชนิดมีความสำคัญต่อกิจกรรมต่างๆ ใน

ชีวิตของชาวบรูเป็นอย่างมาก ควรมีการส่งเสริมให้ชาวบรูปลูกไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง และไม้เหียง ในพื้นที่สาธารณะเพื่อเป็นแหล่งไม้พื้่นสำรอง รองรับต่อความต้องการใช้ไม้พื้่นและไม้ในการก่อสร้างที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตจากประชากรที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี และควรตั้งกฎระเบียบในชุมชนไม่ให้มีการตัดไม้ทั้งต้นจากป่าออกไป เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงการอนุรักษ์ป่าให้คงอยู่ชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การใช้ประโยชน์พืช การประเมินมูลค่า กลุ่มชาติพันธุ์บรู

Abstract

The objective of this research was to evaluate the utilization of flora by ethnic Bru residing in Tha Long village community forest, Khong Chiam district, Ubon Ratchatani province with a special focus on sustainability practices. Research tools consisted of questionnaires and market price data for the area. Data was obtained from a stratified sample, consisting of 37% of the studied population. The results indicate the total value of flora used by the villager was 2,181,362 baht/year. In general, 21 species from 11 families of native plants were utilized in Tha Long village community forest and could be divided into 3 purposes: construction, handicraft and firewood. Data obtained from the questionnaire demonstrated that 5 species of the plant were commonly used for the same purposes. Plants used for the construction were *Dipterocarpus tuberculatus*, *Xylia xylocarpa*, *Shorea obtusa*, *D. obtusifolius* and *S. siamensis* with a total value of 474,430 baht. Plants used for handicraft included *Bambusa bambos*, *Bambusa* sp., *Gigantochloa albociliata*, *Pandanus* sp. and *Schizostachyum blumei* with a total value of 40,350 baht. Plants used for firewood *S. obtusa*, *S. siamensis*, *X. xylocarpa*, *D. obtusifolius* and *Irvingia malayana* with a total value of 125,300 baht. It was revealed that *S. obtusa*, *S. siamensis*, *X. xylocarpa* and *D. obtusifolius* were the most frequently used plants for fire wood and construction purposes, and consequently endangered. To ameliorate this problem, these species must be protected and new regulations implemented to produce a sustainable forest. Local people must be convinced to preserve the community in order to maintain biodiversity and assure a sustainable source of resources.

Keywords: Plants Utilization, Assessment, Ethnic Bru

บทนำ

สิ่งมีชีวิตทุกชนิดเป็นส่วนหนึ่งของความหลากหลายทางชีวภาพ พืชและมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน พืชให้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าแก่มนุษย์ คือ อาหาร ยารักษาโรค วัตถุดิบในการสร้างที่อยู่อาศัยและงานที่ใช้ฝีมือ นอกจากนี้พืชมีความสำคัญต่อมนุษย์แล้ว พืชยังทำหน้าที่สำคัญในระบบนิเวศ คือ พืชเป็นผู้ผลิตเบื้องต้นของทุกระบบนิเวศ พืชยังช่วยรักษาสภาวะแวดล้อม เช่น ลดการชะล้างพังทลายของดิน พืชบางชนิดยังช่วยควบคุมมลภาวะ (Trichaiyaporn, 1987) มีการค้นพบพืชทั่วโลกประมาณ 300,000 ชนิด (National Science and Technology Development Agency, 2002) พืชแต่ละชนิดมีความต้องการถิ่นที่อยู่แตกต่างกันไป บางชนิดต้องการสภาวะที่เหมาะสมเป็นพิเศษ จึงจะสามารถเจริญเติบโตได้ ทำให้พบเพียงบางพื้นที่เท่านั้น หรือที่เรียกว่าพืชถิ่นเดียว (Endemic plant) จากการสำรวจและจำแนกชนิดของนักพฤกษศาสตร์พบว่าในประเทศไทยมีพรรณไม้ที่สามารถจำแนกได้ประมาณ 13,200 ชนิด โดยจำแนกเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว 2,500 ชนิด และพืชใบเลี้ยงคู่ 10,000 ชนิด ในจำนวนนี้จะมีพืชที่พบเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ประกอบไปด้วย พืชถิ่นเดียว 37 ชนิด พืชเมล็ดเปลือย 50 ชนิด พืชจำพวกเฟิน 650 ชนิด และยังมีอีกมากที่ยังไม่ได้สำรวจและศึกษา (Khaosaad et al., 1995) ในขณะที่พื้นที่ป่าไม้ที่เคยมีอยู่ถึง 33.44% ของพื้นที่ป่าในประเทศไทยปี พ.ศ. 2551 กลับมีจำนวนลดลงเหลือพื้นที่ป่าเพียง 31.57% ในปี พ.ศ. 2556 (Onphaeng, 2014) และจากการลดลงเป็นจำนวนมากของพื้นที่ป่านี้ พืชหลายชนิดยังไม่มีมีการสำรวจและศึกษาอาจสูญพันธุ์ หรือใกล้จะสูญพันธุ์ ซึ่งก็หมายถึงความหลากหลายของพืชได้ลดลงไปด้วยเช่นเดียวกัน

มนุษย์นำพืชที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนมาใช้ประโยชน์เป็นเวลานาน การเรียนรู้ในการนำพืชมาใช้ประโยชน์นั้น เป็นประสบการณ์จริงเพื่อการอยู่รอด ซึ่งความรู้และประสบการณ์เหล่านี้ บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานสืบต่อกันมา ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน จัดเป็นภูมิปัญญาเฉพาะของคนแต่ละกลุ่ม เรียกว่า ภูมิปัญญาพื้นบ้าน การใช้ประโยชน์จากพืชครอบคลุมถึงปัจจัยแห่งการดำรงชีวิต ได้แก่ พืชที่ใช้เป็นอาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม สิ่งจรรโลงจิตใจ รวมทั้งการใช้ในพิธีกรรมความเชื่อต่างๆ การศึกษาทางด้าน การนำพืชมาใช้ประโยชน์จึงเป็นที่น่าสนใจ เพื่อที่ความรู้เหล่านี้จะไม่สูญหาย และยังสามารถที่จะนำพืชบางชนิดที่ได้จากการศึกษาพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจ หรือมาเป็นตัวยานชนิดใหม่ได้อีก (Trisonthi, 2001) และในการศึกษาด้านการใช้ประโยชน์นั้น ยังสามารถช่วยประเมินสถานภาพของพืชที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้ว่ามีแนวโน้มไปในทิศทางใด เพราะหากว่ามีการใช้ประโยชน์ของพืชในท้องถิ่นนั้น โดยไม่คำนึงถึงปริมาณของพืชที่มีอยู่ อาจทำให้พืชนั้นมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็วจนถึงกับสูญพันธุ์ไปจากท้องถิ่นนั้นได้ (Boonma, 2005)

อุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีความเป็นมายาวนาน ซึ่งแฝงไปด้วยวัฒนธรรมต่างๆ มากมายมีความหลากหลายของการดำรงชีวิตในแต่ละกลุ่มชน ทั้งนี้จังหวัดอุบลราชธานีประกอบไปด้วยชนกลุ่มที่ยังมีหลงเหลืออยู่คือ กลุ่มชาติพันธุ์ข่า เป็นชนเผ่าพื้นเมืองที่มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ทางตอนเหนือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และได้อพยพข้ามฝั่งแม่น้ำโขงมายังฝั่งของประเทศไทยที่หมู่บ้านท่าลิงและบ้านเวินบึก เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2452 และยังคงตั้งถิ่นฐานอยู่จนถึงปัจจุบัน แต่ชาวข่ายังมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่

โดยรวม มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ มีความเชื่อนับถือผีบรรพบุรุษ อีกทั้งยังมีความผูกพันอยู่กับป่าและมีการนำพืชจากป่ามาใช้ประโยชน์อย่างมาก โดยจะเห็นได้จากการนำพืชจำนวนมากถึง 222 ชนิด มาใช้ประโยชน์ในด้านยาสมุนไพร พืชอาหาร การก่อสร้าง ทำเครื่องใช้ และด้านการใช้ประโยชน์อื่นๆ (Udomsirichakorn & Supaphrom. 2008) แต่ปัจจุบันพบว่าชนิดพืชที่ชาวบ้านนำมาใช้ประโยชน์มีจำนวนลดลง อาจเนื่องจากพื้นที่ป่าถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งไร่มันสำปะหลังที่เริ่มปลูกกันมาในระยะเวลา 5 ปีนี้ อีกทั้งอาจไม่ทราบมูลค่าที่แท้จริงของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ จึงทำให้ไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ ดังนั้นจึงทำให้ผู้ทำวิจัยสนใจศึกษาสำรวจและประเมินมูลค่าพืชป่าที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ ซึ่งข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้จะใช้เป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ชาวบ้านได้รู้ถึงคุณค่าของป่าที่พวกเขาอาศัยมาหลายชั่วอายุคนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อระบุชนิดของพืชที่นิยมและวิธีการนำมาใช้ประโยชน์
2. เพื่อประเมินมูลค่าของพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์

อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างชาวบ้านจำนวน 26 ครัวเรือน จากจำนวนทั้งหมด 73 ครัวเรือนของหมู่บ้านท่าล้ง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

2. การศึกษาชนิดพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์

- 1) สอบถามชื่อพื้นเมืองของพืชที่ชาวบ้านนำมาใช้ประโยชน์ในแต่ละเดือน
- 2) ออกเก็บตัวอย่างและบันทึกภาพพืชดังกล่าวในบริเวณพื้นที่ป่าชุมชนหมู่บ้านท่าล้ง
- 3) ตรวจสอบเอกลักษณ์พืชเพื่อระบุชนิดโดยใช้รูปพรรณในหนังสือพรรณพฤกษชาติแห่งประเทศไทย (Flora of Thailand) หรือเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินมูลค่าพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์

- 1) จัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- 2) กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มตามชั้น (Stratified sampling)
- 3) นำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐาน ลักษณะงานที่นำมาใช้ ส่วนที่นำมาใช้ จำนวนครั้งและปริมาณที่เก็บต่อเดือน
- 4) เลือกชนิดพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ในแต่ละประเภท โดยการนับจำนวนครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์มากที่สุดจำนวน 5 ชนิด

- 5) นำข้อมูลปริมาณที่เก็บในแต่ละครั้งของพืชจากข้อ 4 และจำนวนครั้งที่เก็บต่อเดือนมาวิเคราะห์หาปริมาณการใช้ในแต่ละครัวเรือนต่อเดือน
- 6) นำปริมาณการใช้ในแต่ละครัวเรือนและจำนวนเดือนที่สามารถเก็บพืชที่นำมาใช้ประโยชน์มาวิเคราะห์หาค่าปริมาณการใช้ในแต่ละครัวเรือนต่อปี
- 7) หาผลรวมของปริมาณการใช้ในแต่ละครัวเรือนต่อปีของกลุ่มตัวอย่าง
- 8) หาค่าเฉลี่ยปริมาณการใช้ในแต่ละครัวเรือนต่อปีของกลุ่มตัวอย่าง
- 9) นำค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างและจำนวนครัวเรือนทั้งหมดมาหาค่าปริมาณรวมการใช้พืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ของทั้งหมดหมู่บ้าน
- 10) นำปริมาณรวมการใช้พืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ของทั้งหมดหมู่บ้านมาเปรียบเทียบกับมูลค่ากับราคาในท้องตลาด เช่น โรงงานไม้แปรรูป ร้านรับซื้อใบเตยสานเสื่อ เป็นต้น เพื่อวิเคราะห์หามูลค่าของพืชที่ใช้ประโยชน์
- 11) จัดลำดับพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์โดยพิจารณาจากจำนวนครัวเรือนที่นำมาใช้พืชแต่ละชนิดและความถี่ที่เก็บในแต่ละเดือน

ผลการวิจัย

1. การศึกษาชนิดของพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์และวิธีการนำมาใช้ประโยชน์

จากการสำรวจชนิดของพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ของชาวบ้าน หมู่บ้านท่าลั้ง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามีการนำพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ทั่วไปทั้งหมดจำนวน 11 วงศ์ 21 ชนิด และวงศ์ที่นำพืชมาใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ Dipterocarpaceae พบ 6 ชนิด โดยสามารถจำแนกการใช้ประโยชน์ได้ 3 ประเภท คือ พืชที่ใช้เป็นไม้ก่อสร้าง จำนวน 10 ชนิด พืชที่ใช้เป็นไม้ตัดถกรวม จำนวน 6 ชนิด และพืชที่ใช้เป็นไม้ฟืน จำนวน 14 ชนิด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ชนิดพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ทั่วไป

ลำดับ	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	ส่วนที่นำมาใช้	ประโยชน์
1.	1. CAESALPINIACEAE	1. <i>Sindora siamensis</i>	มะค่าแต้	ลำต้น กิ่ง	C, F
2.	2. DIPTEROCARPACEAE	1. <i>Dipterocarpus obtusifolius</i>	เหียง	ลำต้น กิ่ง	C, F
3.		2. <i>D. tuberculatus</i>	พลวง	ลำต้น กิ่ง	C, F
4.		3. <i>Hopea ferrea</i>	ตะเคียนหิน	ลำต้น กิ่ง	C
5.		4. <i>Shorea obtusa</i>	เต็ง	ลำต้น กิ่ง	C, F
6.		5. <i>S. roxburghii</i>	พะยอม	ลำต้น กิ่ง	C, F
7.		6. <i>S. siamensis</i>	รัง	ลำต้น กิ่ง	C, F
8.	3. FABACEAE	1. <i>Pterocarpus macrocarpus</i>	ประดู่ป่า	ลำต้น กิ่ง	C, F
9.	4. FLACOURTIACEAE	1. <i>Homalium tomentosum</i>	ขานาง	ลำต้น กิ่ง	F
10.	5. IRVINGIACEAE	1. <i>Iringia malayana</i>	กะบก	ลำต้น กิ่ง	F
11.	6. LYTHRACEAE	1. <i>Lagerstroemia cochinchinensis</i>	ตะแบกเกรียบ	ลำต้น กิ่ง	C, F
12.	7. MIMOSACEAE	1. <i>Xylia xylocarpa</i>	แดง	ลำต้น กิ่ง	C, F
13.	8. PANDANACEAE	1. <i>Pandanus</i> sp.	เตยป่า	ใบ	H
14.	9. POACEAE	1. <i>Bambusa bambos</i>	ไผ่ป่า	ลำต้น	H
15.		2. <i>Bambusa</i> sp. 1	ไผ่ซางผา	ลำต้น	H
16.		3. <i>Bambusa</i> sp. 2	ไผ่หนาม	ลำต้น	H
17.		4. <i>Gigantochloa albociliata</i>	ไผ่ไร่	ลำต้น	H
18.		5. <i>Schizostachyum blumei</i>	ไผ่เฮี้ยะ	ลำต้น	H
19.	10. RUBIACEAE	1. <i>Catunaregam tomentosum</i>	หนามแท่ง	ลำต้น กิ่ง	F
20.		2. <i>Gardenia saxatilis</i>	พุดผา	ลำต้น กิ่ง	F
21.	11. SAPINDACEAE	1. <i>Schleichera oleosa</i>	ตะคร้อ	ลำต้น กิ่ง	F

หมายเหตุ : C = Construct (ก่อสร้าง) F = Firewood (ไม้ฟืน) H = Handicraft (หัตถกรรม)

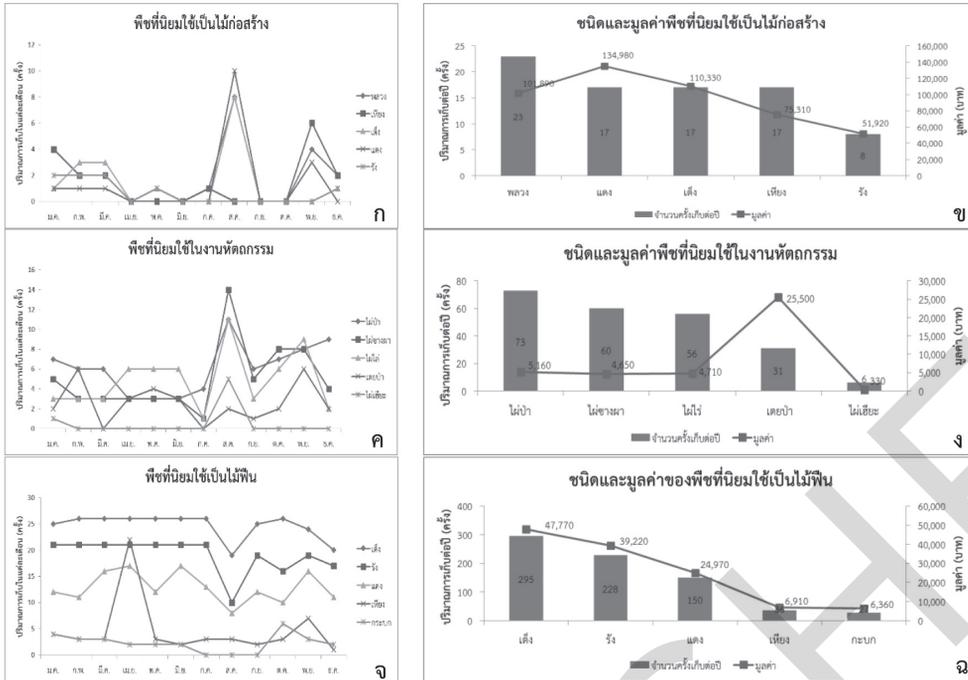

ภาพที่ 1 ชนิดพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ทั่วไป

ก. ดอกกรัง	ข. ผลรัง	ค. ดอกเหียง	ง. ผลเหียง	จ. ดอกแดง
ฉ. ผลกะบก	ช. ดอกประดู่ป่า	ซ. เตยป่า	ฅ. ใผ่ขางผา	ญ. ใผ่เฮี้ยะ

2. การประเมินมูลค่าพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์

จากการศึกษาความนิยมของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ของชาวบ้าน พบว่า พืชที่นิยมนำมาใช้เป็นไม้ก่อสร้างมากที่สุด 5 ชนิด ได้แก่ ไม้พลวงเก็บ 23 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 101,890 บาทต่อปี ไม้แดงเก็บ 17 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 134,980 บาทต่อปี ไม้เต็งเก็บ 17 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 110,330 บาทต่อปี ไม้เหียงเก็บ 17 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 75,310 บาทต่อปี และไม้รังเก็บ 8 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 51,920 บาทต่อปี พืชที่นิยมนำมาใช้เป็นไม้หัตถกรรมมากที่สุด 5 ชนิด ได้แก่ ใผ่ป่าเก็บ 73 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 5,160 บาทต่อปี ใผ่ขางผาเก็บ 60 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 4,650 บาทต่อปี ใผ่ไร่เก็บ 56 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 4,710 บาทต่อปี เตยป่าเก็บ 31 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 25,500 บาทต่อปี และใผ่เฮี้ยะเก็บ 6 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 330 บาทต่อปี และพืชที่นิยมนำมาใช้เป็นไม้ฟืนมากที่สุด 5 ชนิด ได้แก่ ไม้เต็งเก็บ 295 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 47,770 บาทต่อปี ไม้รังเก็บ 228 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 39,220 บาทต่อปี ไม้แดงเก็บ 150 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 24,970 บาทต่อปี ไม้เหียงเก็บ 36 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 6,910 บาทต่อปี และไม้กะบกเก็บ 27 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 6,360 บาทต่อปี

ภาพที่ 2 การประเมินมูลค่าพืชที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์ทั่วไป (ก) พืชที่นิยมใช้เป็นไม้ก่อสร้างมากที่สุด 5 ชนิด (ข) มูลค่าของพืชที่นิยมใช้เป็นไม้ก่อสร้างมากที่สุด 5 ชนิด (ค) พืชที่นิยมใช้เป็นไม้หัตถกรรมมากที่สุด 5 ชนิด (ง) มูลค่าของพืชที่นิยมใช้เป็นไม้หัตถกรรมมากที่สุด 5 ชนิด (จ) พืชที่นิยมใช้เป็นไม้ฟืนมากที่สุด 5 ชนิด (ฉ) มูลค่าของพืชที่นิยมใช้เป็นไม้ฟืนมากที่สุด 5 ชนิด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในแต่ละฤดูกาลชาวบรูในหมู่บ้านท่าล้งมีการเก็บหาของป่า ซึ่งสามารถประเมินมูลค่าพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ที่ได้จากป่าชุมชนและป่าใกล้เคียงในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม มูลค่ารวมประมาณ 2,181,362 บาทต่อปี โดยที่พืชที่นำมาใช้ประโยชน์ทั่วไปที่เก็บหาจากป่ามีทั้งสิ้นจำนวน 21 ชนิด ไม้ก่อสร้างจำนวน 10 ชนิด ไม้หัตถกรรมจำนวน 6 ชนิด และไม้ฟืนจำนวน 14 ชนิด ทั้งนี้ได้จัดลำดับความนิยมของพืชแต่ละประเภทมาอย่างละ 5 ชนิด ไม้ก่อสร้างที่นิยมนำมาใช้ ได้แก่ ไม้พลวง ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้เหียง และไม้รัง คิดเป็นมูลค่ารวม 474,430 บาท ไม้หัตถกรรมที่นิยมนำมาใช้ ได้แก่ ไผ่ป่า ไผ่ขางผา ไผ่ไร่ เตยป่า และไผ่เหียง คิดเป็นมูลค่ารวม 40,350 บาท และไม้ฟืนที่นิยมนำมาใช้ ได้แก่ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง ไม้เหียง และไม้กะบก คิดเป็นมูลค่ารวม 125,230 บาท ส่วนไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง และไม้เหียง เป็นพืชที่ชาวบรูนิยมนำมาใช้ทั้งเป็นไม้ฟืนและไม้ในงานก่อสร้าง ซึ่งแสดงว่าไม้ทั้ง 4 ชนิดมีความสำคัญต่อกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตของ

ชาวบรูเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่ชาวบรูควรมีการตระหนักก็คือ ประเด็นการเข้าไปเก็บหาพืชป่าที่มากเกินไป ซึ่งทำให้ปริมาณพืชป่าในปีถัดไปมีน้อยลง ซึ่งทางชุมชนควรตระหนักในเรื่องนี้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. จัดเวทีเสวนา ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อมูลนักวิจัยกับชาวบรู เพื่อให้ทราบถึงมูลค่าที่แท้จริงของพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในชุมชน และรู้จักอนุรักษ์ให้พืชดังกล่าวคงอยู่ต่อไป
2. ควรกำหนดข้อบังคับของชุมชน โดยให้พืชทั้ง 4 ชนิดนี้เป็นพืชอนุรักษ์ของชาวบรู ห้ามตัดโค่นหรือทำให้พืชดังกล่าวตาย อนุญาตให้ตัดหรือเก็บเฉพาะกิ่งไปใช้ประโยชน์ได้
3. ควรมีการส่งเสริมให้ชาวบรูปลูกไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง และไม้เหียง ในพื้นที่สาธารณะเพื่อเป็นแหล่งไม้พื้นสำรอง รองรับต่อความต้องการใช้ไม้พื้นและไม่ใช้ในการก่อสร้างที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตจากประชากรที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี

References

- Boonma, S. (2005). *Plants Diversity and Utilization at Sao Din Na Noi, Nan Province*. Thesis of Master degree, Department of Biology, Science Faculty, Chiang Mai University. (In Thai)
- Khaosaad, A., Siamvala, A. & Rayanakorn, K. (1995). *Plants Diversity*. Thailand Development Research Institute. Bangkok. (In Thai)
- National Science and Technology Development Agency. (2002). *Biodiversity of Thailand*. Bangkok. (In Thai)
- Onphaeng, S. (2014). Information Center, Office of Planning and Information, Department of Forestry. 5 July 2014; <http://forestinfo.forest.go.th/55/Content.aspx?id=80>. (In Thai)
- Trichaiyaporn, S. (1987). *Plant Ecology*. Chiang Mai : Department of Biology, Science Faculty, Chiang Mai University. (In Thai)
- Trisonthi, C. (2001). Ethnobotany. *Biology Journal*, 3(2): 2-5. (In Thai)
- Udomsirichakorn, K. & Supaphrom, T. (2008). *Ethnobotany of Bru and Kula Ethnic at Ubon Ratchathani*. Full Report Research Project, Ubon Ratchathani University. (In Thai)

คณะผู้เขียน

อาจารย์จักรพงศ์ แห่งทอง

สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

e-mail: fronds20@hotmail.com

นางสาวศุภาวีร์ แสงจันทร์จิรเดช

สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

e-mail: Koy_AV@hotmail.com

PUBLISHED